

WAAR VROEGER DE LAKENWEWERS "HUNNE RAEMEN PLACHTEN TE STAEN" (Vervolg en Slot)

We staan dus nu bij het deel van de Ramen dat loopt van de hoek met de Brouwersstraat tot aan de hoek met de Komijnstraat.

De WESTELIJKE straatwand van dit deel van de Ramen bestaat thans, op uitzondering na van een carrosserie met werkplaats gelegen aan het nr. 25, nog enkel en alleen uit een muur in zendersteen tot op manshoogte en die loopt tot aan de hoek met de Komijnstraat. Dat stuk blinde muur is beklad met graffiti en "tags" door "taggers" met spuitbussen aangebracht. De "tags", die thans in onze steden zijn uitgegroeid tot een echt vandalisme waarbij zeer mooie gevels en woningen deerlijk worden geschonden en ernstig beschadigd, werden destijds voor het eerst in de armenwijken van Los Angeles en New York aangebracht door jongeren die wilden zeggen: "hier woon ik" of ook "hier ben ik geweest". Oorspronkelijk mochten de "tags" niet worden aangebracht op privé-woningen, wat heden op zeer drieste wijze echter wél gebeurt.

Hoelang nog zal dat stuk braakliggende grond, dat ook een toevluchtsoord geworden is voor katten, nog in deze toestand blijven? Wanneer wordt het opgeklaard? Wat zal er komen? Vragen die niet zonder belang zijn voor de toekomst van deze buurt.

Maar hoe zag de hoek BROUWERSSTRAAT-RAMEN, aan de WEST-KANT van dat stuk van de Ramen, er vroeger uit?

Een interessante foto uit 1931 (Fig. 14) toont ons het gebouw dat toentertijd op die hoek stond. Het was een vrij ruim pand met een mooie poort en waarvan de bepleisterde gevel drie bouwlagen en vijf traveeën telde. Er was een zaak van verfwaren gevestigd.

Daarnaast stond een kleinere woonst met een fraaie en sierlijke trapgevel: "In de Lelie" bij E. Van De Kerchove. Verder een deel van een vrij groot pand, waarschijnlijk van latere datum, en waarvan de gevel twee bouwlagen en wellicht vijf traveeën moet geteld hebben.

Er bevonden zich eertijds in dat deel van de Ramen, een aantal mooie en typische woningen. niet alleen aan de Westelijke kant maar eveneens aan de Oostzijde. Spijtig genoeg is er aan de Westkant niets overgebleven en werd alles er met de grond gelijk gemaakt.

Aan de OOSTZIJDE VAN DE STRAAT is de toestand vandaag nochtans geheel anders. Zoals men kan zien op bijgaande foto (Fig. 15) is die kant volgebouwd en bevinden er zich daar nog enkele werkelijk mooie gevels die de moeite waard zijn om te bekijken.

Aan de hoek van de Ramen en van de Luxemburgstraat staat een grote oude woning in rode baksteen met een zeer mooie trapgevel (17de eeuw). Daar

Fig. 14. Hoek Brouwersstraat/Ramen vroeger. Foto 1931. Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten, Gent.

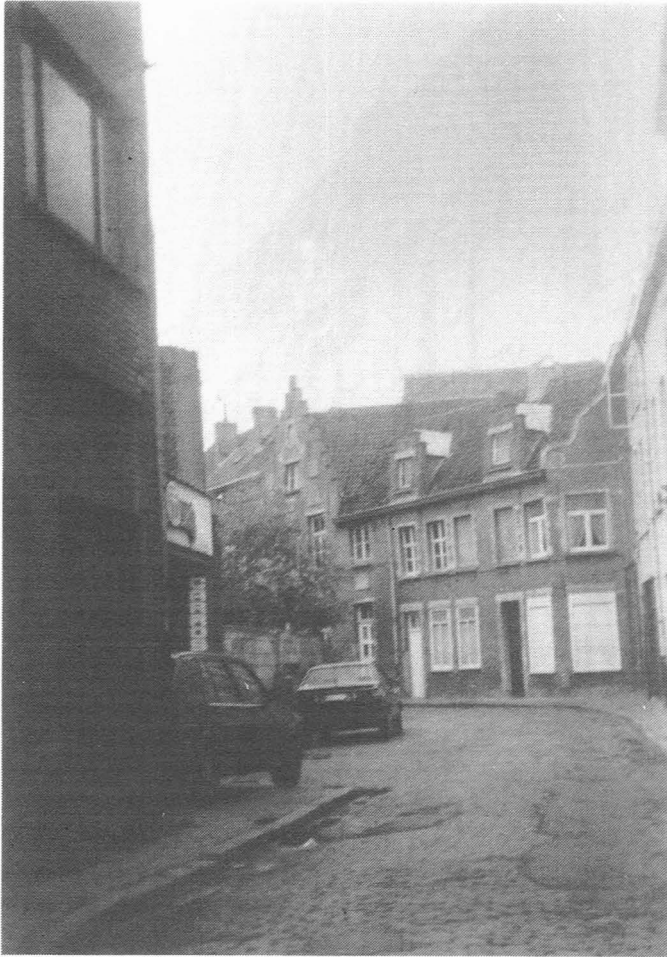

Fig. 15. Ramen, oostzijde; enkele mooie gevels. Huis met trapegevel, eertijds herberg "De Prins". Eigen foto, 1993.

was eertijds de bekende herberg "De Prins" gevestigd (Fig. 15b) die ook in de loop van de 19de eeuw een belangrijke rol speelde en waarover we het later nog zullen hebben. In 1901 vermeldde P. Fredericq, in een mededeling voor de "Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent", de herberg "De Prins" met de twee aanpalende huizen in de Ramen onder de "voornaamste huizen die dank zij de verstandige kunstliefde hunner eigenaars (in dit geval de gebroeders J. & O. Claeys-Fiévé, stokers) in 1886, een sieraad onzer markten en straten zijn geworden".

Naast de herberg "De Prins" bevonden er zich nog twee gevels met gemetste dakkapellen. Opvallend is wel dat het huis, waar thans een kruidenierszaak gevestigd is, aan de zijkant een fragment van een andere fraaie geveltop bezit. Ongelukkiglijk is van deze zijgevel slechts een deel bewaard gebleven.

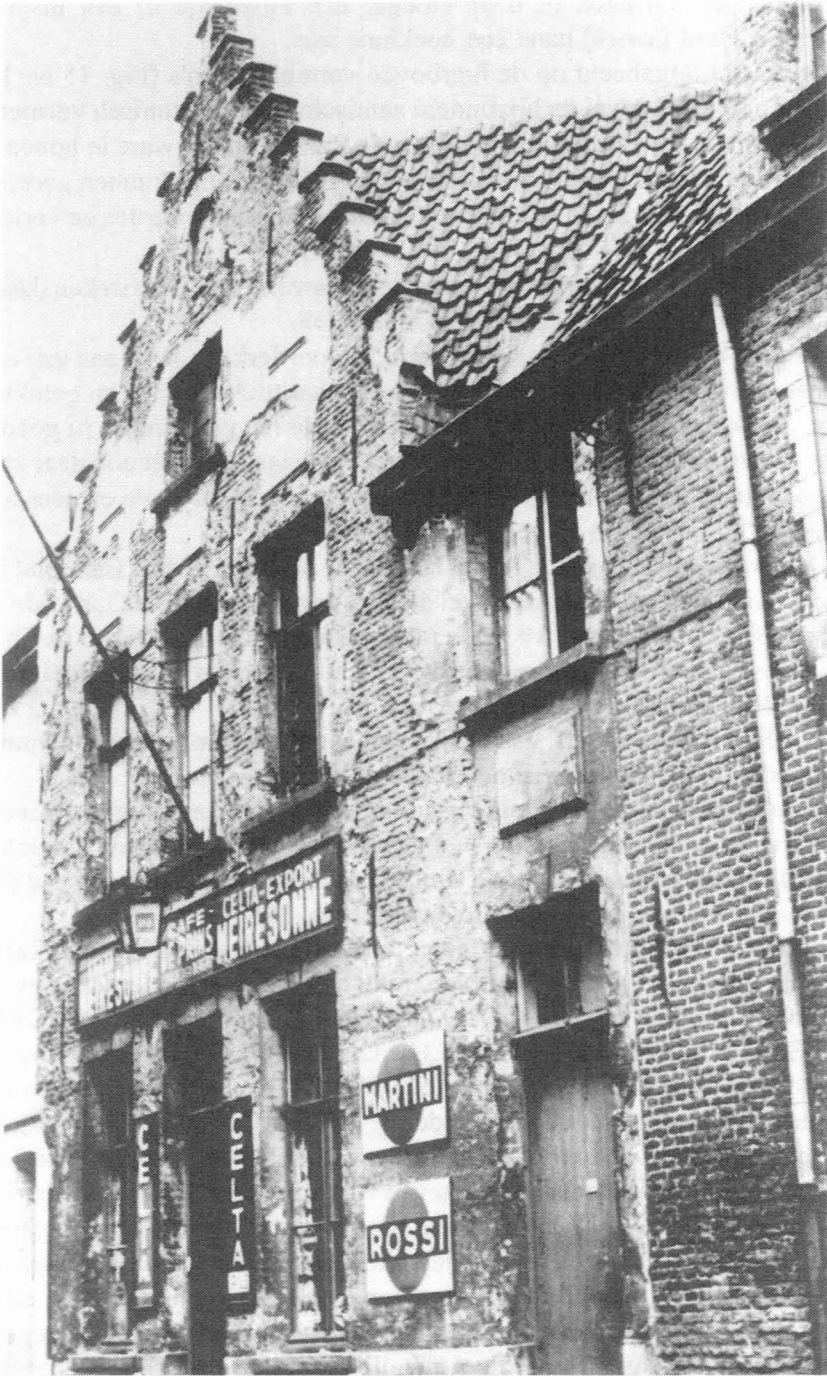

Fig. 15b. Ramen; waar de herberg "De Prins" gevestigd was, Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten te Gent.

Men kan zich afvragen of daar vroeger een zijstraatje of een insprong geweest is en of gemeld pand een hoekhuis was.

De woningen, afgebeeld op de hierboven vermelde foto's (Fig. 15 en 15b) verdienen in ieder geval de bijzondere aandacht. Architectonisch vormen ze wel een van de interessantste delen van de Ramen en het ware te hopen dat deze gevels behouden mogen blijven en ter gelegener tijd kunnen gerestaureerd worden. Het ware in ieder geval bijzonder jammer moesten ze verloren gaan.

We keren thans terug naar de hoek met de Brouwersstraat. We steken daar de straat over en betreden het KLEIN RAAMHOF.

Op de hoek van het Klein Raamhof, aan de Noorderkant, staat een vrij oude woonst, die kortgeleden gerenoveerd werd maar toch niet op een gelukkige wijze. Het karakter van deze woonst dat vóór de renovatie nog vrij goed tot uiting kwam, is voor een groot deel verloren gegaan. Er moet ook daar zeker een oude kern geweest zijn. Het gebouw bezit overigens grote en zeer oude kelders.

Op de andere hoek van het Klein Raamhof, aan de Zuiderkant, staat een grote woning met bepleisterde gevel die aan de afbraak van de Oostzijde van de grote Ramen, waarover we het eerder hadden, ontsnapt is. Daar bevinden zich thans lokalen die behoren tot het gebouw, gelegen aan de Poel nr. 17 waar de Rijksmuziekacademie gevestigd is.

In het Klein Raamhof zelf staan links een aantal huizen waarvan sommige kortgeleden verbouwd en gemoderniseerd werden.

Onze aandacht gaat in het Klein Raamhof vooral uit naar het groot gebouw aan de rechterkant van de straat. Het gaat om een schoolgebouw dat dateert van 1901 en dat er kwam nadat de Houtleigracht in 1899 gedempt werd en er op de aangewonnen grond gebouwd werd (Fig. 16).

Daar was vroeger de stedelijke lagere en kosteloze meisjesschool Ramen gevestigd. Sinds een paar jaar verstrekt het gebouw onderdak aan een SCHOOLMUSEUM: "HET HISTORISCH ARCHIEF EN DOKUMENTATIECENTRUM VAN HET STEDELIJK ONDERWIJS" met een permanente tentoonstelling "DE SCHOOL VAN TOEN". Hier herleeft een stuk verleden, een stuk Gentse schoolgeschiedenis. Ook inzake onderwijs heeft onze Stad een eigen geschiedenis. In de loop van de 19de eeuw leverde Gent immers aanzienlijke inspanningen ter bevordering van het volksonderwijs. Zo werd in Gent in 1828 een kosteloze school voor jongens opgericht terwijl er in 1833 ook twee kosteloze meisjesscholen kwamen. Op sociaal vlak was dat zeer belangrijk want deze scholen beperkten er zich immers niet alleen toe om de kinderen te leren lezen, schrijven en rekenen. Er werd eveneens naar gestreefd te zorgen voor de geestelijke ontplooiing, voor de bescherming van het kind en voor de bevordering van de hygiëne.

Volgens de beknopte samenvatting, die geldt als leidraad bij de rondgang,

Fig. 16. Klein Raamhof: Schoolmuseum. Het Historisch Archief en Dokumentatiecentrum van het Stedelijk Onderwijs. Eigen foto, 1993.

bevat de historische onderwijscollectie pedagogisch en didactisch schoolmateriaal, wandplaten, schoolmeubilair, foto's en rapporten die afkomstig zijn zowel uit het officieel als uit het vrij onderwijs.

Om het belang van de verzameling te onderlijnen, kan er worden op gewezen dat het bronnenmateriaal teruggaat tot de tweede helft van de 19de eeuw. Het school- en didactisch materiaal beslaat een periode gaande van het einde van de vorige eeuw (± 1890) tot de jaren '60 van deze eeuw.

De tentoonstelling is werkelijk interessant en boeiend. Ze omvat merkwaaardige tijdsdocumenten, mooie stukken, voorwerpen en allerlei fraaie objecten die een verzamelaar van oude zaken soms doen watertanden. Ze neemt een vrij grote ruimte in beslag en is verdeeld over het gelijkvloers en een verdieping. Men kan er echt in het schoolverleden rondzwerven en dat met al de herinneringen die zo'n materiaal bij de oudere bezoeker onvermijdelijk oproept.

In de inkomhall treft men oud en reeds vergeeld fotomateriaal aan, rapporten en "bulletins", diploma's, tot zelfs beloningen voor goede punten en vanzelfsprekend erepenningen, waaronder er heel mooie zijn die ooit een "primus" getooid hebben. Voor dat laatste was de straat in feest en werd het huis van de "primus" versierd.

Een eerste lokaal op het gelijkvloers is gewijd aan de creativiteit van het kind: leuke handwerkjes, fijne en kleurige weefmatjes, echte kindertekenin-

gen, knipoefeningen, collages; in één woord allerlei zaken die ons laten kijken in de fantasierijke wereld van het kind.

Een tweede lokaal is besteed aan Frans, Godsdienst, Zedenleer, Verkeer, Gezondheidsleer en Opvoedkunde.

Op de bovenverdieping komt in een eerste lokaal Nederlands aan bod, natuurlijk treffen we daar de leesplanken aan; in een tweede gaat het over de leermiddelen Wiskunde; de derde ruimte wordt ingenomen door "De Klas van Toen", mooi en sfeervol; ze stelt een vierde graad klas voor die thans alsdusdanig niet meer bestaat. Het laatste lokaal tenslotte ruimt plaats in aan leermiddelen met betrekking op de Geschiedenis, Natuurkunde en Aardrijkskunde. Hier bevinden zich een reeks mooie, typische wandplaten naast ander zeer interessant didactisch materiaal uit "de tijd van toen".

Het Schoolmuseum en de permanente tentoonstelling "De School van Toen" werpen een zeer goed licht op wat de school zoveel decennia geleden geweest is en op de wijze waarop er gewerkt werd evenals op de gevolgde methode. Dat er zeer verdienstelijk werk werd geleverd staat buiten kijf.

Fig. 16b. Leesplank voor klassikaal gebruik, gemonteerd op standaard (Grootte der Leesplank 105 x 93,5 cm).

Denken we bvb. maar aan hetgeen gedaan voor het leren lezen, de methode Reynders, daterend van 1910, de globale leesmethode Hoogeveen met de gekende leesplankjes die dateert van 1924 (Fig. 16b en 16c).

De grote verzameling die zich in de permanente tentoonstelling bevindt, is tot stand gekomen dank zij bezittingen uit eigen onderwijs en particuliere schenkingen. Ze is met zorg opgebouwd en groeit nog voortdurend aan. Ook in verband met opzoeken rond het onderwerp en met het oog op wetenschappelijke vorsching is het bijeengebracht materiaal van beduidende waarde. Er is ook een bibliotheek voorhanden die interessante werken en publicaties bevat over het onderwerp. Men neemt in het Museum nog altijd in dank oud schoolmateriaal aan om de collectie verder uit te bouwen.

Tijdens het bezoek dat ik aan het Museum en de permanente tentoonstelling bracht, kwamen in mijn geest onwillekeurig herinneringen op aan de tijd toen ik zelf, in de jaren '20 op Gentbrugge op de schoolbanken van het L.O.

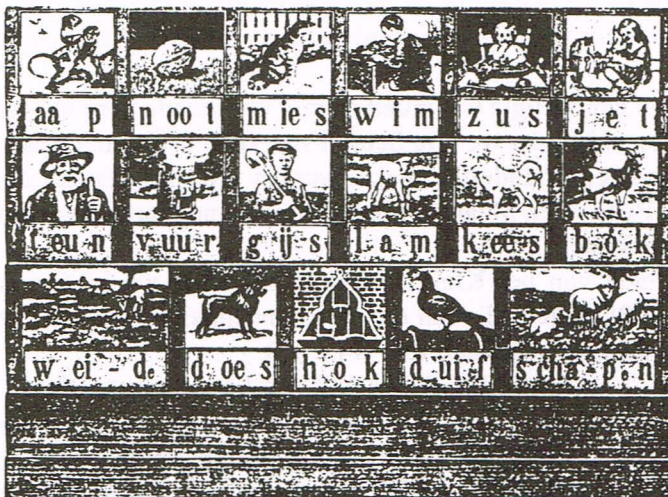

Fig. 16c. Leesplankje, met de daarbij behorende 2 Letterdoosjes.

zat. Herinneringen aan een klas waar aan de ene muur een gekleurde plaat hing die de Oude Belgen voorstelde, vervaarlijk uitzierende mannen met lange baarden; aan de andere muur een rek met daarop inhoudsmaten en kubussen; herinneringen aan de oude schoolboekjes met de naïeve prentjes; herinneringen aan de met een nat sponske proper gemaakte leiën en de soms krassende griffels; herinneringen aan zoveel andere dingen nog... hoe kan het ook anders... herinneringen in "de klas van toen" aan de "tijd van toen", lang, lang geleden.

Het Schoolmuseum in het Klein Raamhof verdient ruime belangstelling en is een bezoek zeker waard. Het moet in ieder geval gevrijwaard worden; niets mag worden ondernomen dat zijn bestaan aldaar in gevaar zou brengen. Het moet zich integendeel nog verder kunnen uitbreiden.

We nemen er akte van dat het plan van enkele jaren terug om aldaar een parking aan te leggen definitief opgegeven werd. De school in het Klein Raamhof waar het Museum en de Permanente Tentoonstelling zijn ondergebracht behoort tot de geschiedenis en moet de nodige bescherming genieten.

Het was met een vleugje weemoed en met veel goede herinneringen aan een lang vervlogen tijd dat we "De School van Toen" verlieten waar we op zeer voorkomende en vriendelijke wijze werden tewoord gestaan door Juffr. V. Bultereys, Beheerder. Maar we komen er zeker nog terug want er is zoveel te zien en te bekijken.

Aan het einde van het Klein Raamhof belanden we in een deel van de LUXEMBURGSTRAAT waar enkele kleine huisjes staan, de ene bewoond, de andere niet, zie bijgaande foto (Fig. 17).

De NAAM "LUXEMBURGSTRAAT" vergt een woord uitleg.

Maur. Gysseling merkt op dat de benaming van die plaats aanvankelijk "RITSENBORG" was; "in Ricenborgh", Richenborgh" 1315; te "Ritcheborgh", in "Ritcheboerch", in "Ridchenborch", in "Ridsenborch" 1335; in "Rutseborgh" 1337; in "Ritseborgh" 1362. We lezen verder bij dezelfde auteur: Mnl. "riden": beven en Nl.: rillen; "hridiskan burg": bevende burg...; "de grond was er zo drassig dat een aldaar gebouwde burg, die natuurlijk in die tijd van hout was, inderdaad wankel moet geweest zijn" en hij besluit met iets dat zeer belangrijk is: "hoogstwaarschijnlijk is Ritsenborg de oudste Gentse burg". Men staat dus op een zeer oude en historische plaats.

K. Haerens schrijft dat men in 1487 voor het eerst de benaming "Ludtsenburch" aantreft en dat die benaming blijft. Lutsenburg was, steeds volgens Haerens, de wijk van de "lutsende huisjes". "Lutsen", zo gaat hij verder, betekent in het Gents: "het bewegen van iets dat niet al te vast staat". In de 16de eeuw begrepen de stadsschrijvers, volgens Haerens, het woord "lutsen" niet en maakten ze van "Lutsenburg" eenvoudigweg "Luxemburg". Zo is in de stadsrekening van 1574 sprake van "het straetjen genoemd LUXEMBURG".

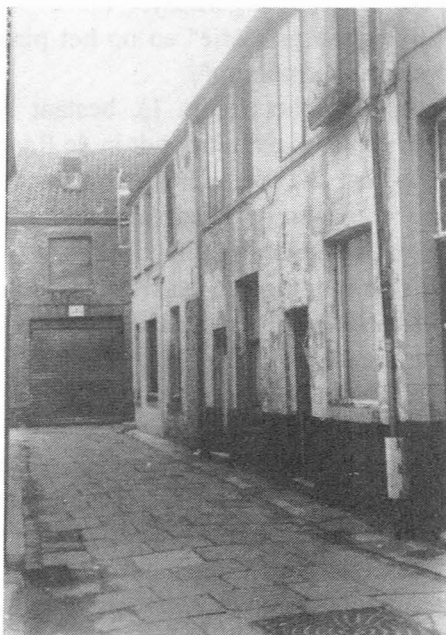

Fig. 17. Luxemburgstraat, deel aan het uiteinde van het Klein Raamhof, 1989. Eigen foto.

Fig. 18. Luxemburgstraat, Beluik, nrs. 18 tot en met 40. Eigen foto, 1989.

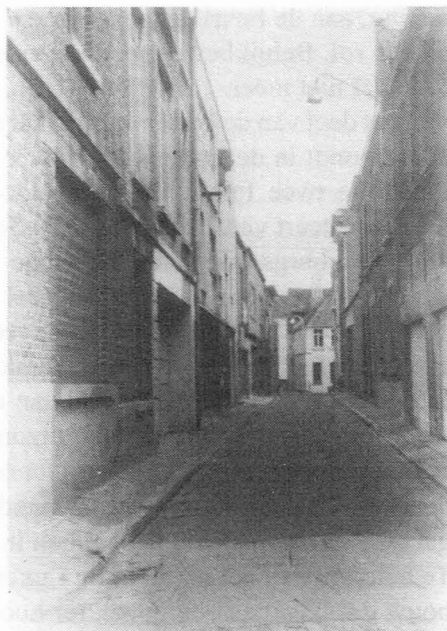

Fig. 19. Luxemburgstraat tegenover de Kominstraat. Eigen foto, 1993.

Bij J. Billet is het in 1662 "Luxemburgstraatje"; op het plan Goethals in 1796 komt het voor als "Luxembourgstraatje" en op het plan Gevaert-Vanimpe van 1878 heet het "rue du Luxembourg".

Zoals men kan zien op de schets (Fig. 1), bestaat de LUXEMBURG-STRAAT uit drie delen: een stuk dat uitmondt in de Ramen en tegenover de Komijnstraat gelegen is; het tweede stuk dat ligt aan het uiteinde van het Klein Raamhof en dat er haaks op staat; nog een eindje dieper ligt het eigenlijk oud beluik waar een aantal kleine huisjes staan (de nrs. 18 tot en met 40) met heel wat rommel, materialen, fietsen, stukken van fietsen en moto's voor de deur maar ook met hier en daar bloembakken aan het raam en groen aan de gevel, zie foto hierbij (Fig. 18).

Het beluik laat wel een schamele en rommelige indruk. Er is gebrek aan het gewoon, individueel, huiselijk comfort. Maar toch is het bewoond, door nogal wat jongere mensen en wordt er hier en daar gewerkt en hersteld. De bewoners zelf zijn blijkbaar aan de woonomgeving gehecht. Toen er enkele jaren geleden stemmen opgingen om een aantal panden onbewoonbaar te verklaren, hebben de bewoners zich tegen dat plan met kracht verzet. Het was de bedoeling van de stad om er o.m. een parking aan te leggen maar men heeft daar uiteindelijk van afgezien. Beluiken zijn niet alleen overblijfselen van een stuk Gentse geschiedenis maar er wonen ook nu mensen die, spijs de ongunstige huisvestingsvoorwaarden en het gebrek aan de normale uitrusting, aan de buurt gehecht blijven. Psychologische factoren spelen daarbij een rol. Beluikbewoners in de vroegere betekenis van het woord zijn het evenwel niet meer.

Van het deel van de Luxemburgstraat dat haaks op de twee andere delen staat en uitmondt in de Ramen, tegenover de Komijnstraat, geven we hierbij ter illustratie twee foto's. De eerste toont de situatie op heden (Fig. 19); de tweede dateert van 1890 (Fig. 20). Zoals men ziet hebben er in dit deel van de Luxemburgstraat sinds het einde van de vorige eeuw heel wat verbouwingen plaats gehad en hebben veel van de kleine huisjes, die er stonden, plaats gemaakt voor woonsten van recenter datum. De straat heeft trouwens een groot deel van haar vroeger karakter verloren. Zoals men kan zien op de foto van 1890 hebben er vooral aan de Noorderkant eertijds typische oude woonsten gestaan. Op een paar uitzonderingen na, hebben de meeste huizen er thans architectonisch geen bijzondere betekenis. Te noteren valt dat er in de Burgstraat een aantal grote panden gelegen zijn die een achterbouw, garages en een in- en uitrit hebben in de Luxemburgstraat.

Te noteren: aan het nr. 50 in de Luxemburgstraat staat een appartementsgebouw dat bovenaan de gevel, ter hoogte van het tweede verdiep, een grote gebeeldhouwde kop draagt, gekapt in een roodachtige hardsteen (Fig. 21). Deze stelt, volgens K. Haerens, L.J. Gay-Lussac voor, een beroemde Franse scheikundige en physicus die leefde van 1778 tot 1850. Steeds volgens de-

Fig. 20. Luxemburgstraat, 1890.

zelfde auteur is dit beeld het werk van de vroegere Gentse beeldhouwer Geo Verbanck, die toen werkte voor de architect Lelubre.

Voor de kunstliefhebbers kunnen we hier ook nog vertellen dat de gekende Gentse beeldhouwer Leon Sarteel in 1915 zijn atelier onderbracht in de Luxemburgstraat nr. 7 en er werkte tot hij in 1923 in het huwelijk trad en zich elders ging vestigen.

Aan de overkant van de hoek van de Luxemburgstraat en van de Ramen, waar we thans aangekomen zijn, ligt, zoals men kan zien op de schets van Fig. 1, de KOMIJNSTRAAT.

Fig. 22. Komijnstraat. Links poort en deur van huis nr. 3, daarnaast nr. 5, volledige gevel. Eigen foto, 1993.

Fig. 21. Luxemburgstraat. Bovenaan de gevel de kop van Gay-Lussac. Eigen foto, 1993.

Fig. 23. Komijnstraat waar "Poverello" gevestigd is. Eigen foto, 1993.

Wat de oorsprong van de benaming "KOMIJNSTRAAT" betreft, lezen we bij Maur. Gysseling: "Komijnstraat: in de Commijn strate, 1361, - Komijn, een specerijplant; cf. Peperstraat. Ook Gingebeerstrate genoemd. "Gingebeerstraat" (nu Komijnstraat): in de Ghinghebeer strate, 1367; 1376. (gingebeer: Gember)".

V. Fris legt uit dat het straatje vroeger ook Ghingebeerstraat of Ginnebeerstraat genoemd werd. Reeds in het jaarregister van 1372 staat vermeld: "Schepen parchele van ervachtigheden liggend in de stede van Ghend in de Commynstrate". In het register van de Schepenen van de keure over 1606-1607 staat er "Comijnstraat". In de reeds eerder vermelde statistiek van J. Billet is er sprake van de Comynstraat en op dat ogenblik (1662) stonden er 18 huizen. In 1764 werd er in een notariële akte melding gemaakt van "Commynstraete" en "Ginneberstraete". Op het plan Goethals van 1796 komt er "Gingebeerstraete" voor en op het plan Gevaert-Vanimpe heet ze: "rue du Cumin".

Het is een rechte, tamelijk brede en rustige straat (Fig. 22) waarin een paar mooie woningen staan. Ze biedt wel een ander uitzicht dan de Ramen en de Luxemburgstraat. Aan haar Westkant mondt ze uit in de Peperstraat.

Op de hoek van de Komijnstraat en van de Ramen zit in de gevel, aan de Noorderkant van de straat, juist onder de huidige plaat met de straatnaam, een oude witte steen waarop in reliëf de benaming "Commyn traet" voorkomt.

Aan de ZUIDKANT van de Komijnstraat staan enkele schone panden. Tegenaan de hoek van de Komijnstraat en van de Ramen, aan het nr. 1, bevindt zich een grote woonst met bepleisterde witte gevel, drie bouwlagen en zes traveeën tellend, waar een confectiezaak gevestigd is. Anekdote: jaren geleden heeft men, in het lang verhaal over de zoektocht naar het verdwenen paneel van het Lam Gods, "De Rechtvaardige Rechters" voorstellend, nog verondersteld dat het verdwenen stuk daar ergens onder de vloer verborgen zat. Maar ook dat vermoeden bleek ongegrond. Een onderzoek ter plaatse leverde niets op en "De Rechtvaardige Rechters" kwamen niet te voorschijn.

Aan het nr. 3 (helemaal links op de foto van Fig. 22) bevindt zich een groot huis met een rondboogvormige poort en daarnaast een deur. Het telt drie bouwlagen en vier traveeën. Op de poort een koperen plaat met de vermelding "Ch. De Jaegher Meubles de Style". Het plaatje hangt er al vele jaren want ook Jaime Jurdan spreekt erover in zijn "Buurtbewoners uit het Blinden en omliggende in 1920-1930". Misschien is daar nu een opvolger gevestigd.

Daarnaast het pand dat het nr. 5 draagt (zie eveneens Fig. 22) en dat onmiddellijk opvalt: een zeer brede, sobere gevel in rode baksteen die twee bouwlagen telt, een grote ingang deur in een omkadering van blauwe hard-

steen, verder een grote poort. Eertijds allicht twee woningen, later tot één geheel gemaakt. Een vrij aanzienlijk, goed bewaard gebouw. Tientallen jaren geleden stond daar het herenhuis van de heer Claeys van de alcoholstokerij die daarachter gelegen was en waarvan we nog overblijfselen zien in de Brouwersstraat. Vijftien jaar geleden werd het pand, dat toen vervallen stond en administratief omschreven werd als een "geklasseerd puin" aangekocht door de heer De Pannemaeker die het gebouw herstelde en restaureerde en er burelen onderbracht. Jaren later is daar dan "POVERELLO" gekomen. Laten we hier nog aan toevoegen dat op diezelfde plaats eeuwen geleden een klooster zou gestaan hebben.

Naast de ingangdeur aan het nr. 5 een plaatje met daarop het woord "Poverello", niet enkel een naam maar ook een begrip. "POVERELLO" het Italiaans voor "de kleine man"; een hulpverlening aan mensen in nood die steunt op een Evangelische inspiratie en verwijst naar de H. Franciscus van Assisi.

In 1978 opende de heer Jan Vermeire met enkele vrijwilligers in de Brusselse Marollen een eerste Poverellohuis. Sinds 1988 is "Poverello" ook in Gent gevestigd, aan de Komijnstraat nr. 5 (Fig. 23).

Het gaat om een onthaalcentrum voor hulpbehoevenden van alle leeftijd, jonge en oude mannen en vrouwen. Met nadruk wordt erop gewezen dat "Poverello" werkt met vrijwilligers, mensen die niet betaald worden.

Het onthaalcentrum staat iedere dag open van 10 tot 17 u., behalve tijdens het weekend. Van kwart vóór twaalf tot veertien uur kunnen hulpbehoevenden er warm eten krijgen. Voor de dagschotel betalen ze 40 fr. voor de soep 7 fr. Koffie is er eveneens te bekomen. Overnachten kan niet.

Velen van hen die er komen zijn beland in een vorm van structurele armoede; hebben ofwel moeilijkheden van materiële tot geldelijke aard of bevinden zich in een morele noodsituatie; zijn mentaal gehandicapt of verkeren in de onmogelijkheid om op zelfstandige wijze hun karige centen te beheren. Ik ben er binnen geweest en werd er op vriendelijke en voorkomende wijze te woord gestaan. Aan mijn uiterlijk te oordelen moet men waarschijnlijk gedacht hebben dat ik in aanmerking kwam voor hulpverlening want de dame aan de receptie vroeg mij of ik kwam om te eten... Ik heb haar onmiddellijk gerust gesteld en verteld dat de aanleiding van mijn bezoek elders lag en dat ik kwam om iets te vernemen over de werking van "Poverello".

Er weze terloops nog gezegd dat ook het interieur van deze woonst nog zeer schone delen bevat waaronder fraaie wandversieringen en een mooie trapzaal.

Er heerst in dit onthaalcentrum een rustige en aangename sfeer. Het is er kraaknet. "Poverello" is een oord waar noodlijdenden zich thuis kunnen voelen, waar ze hulp, vriendschap en genegenheid vinden. Voor heel wat

mensen op de sukkel een lichtpunt. Best nog dat er in deze harde en soms medoogenloze tijd toch nog plaatsen zijn waar ongelukkigen en behoeftigen, bijstand en tegemoetkoming vinden. "Poverello" geniet geen subsidies en is aangewezen op giften, voedsel, goederen en materiaal dat het vanwege een aantal mensen krijgt. Toen ik er was, zaten enkele mannen, oude en jonge, ook vrouwen waaronder sommige met een klein kindje, stilletjes te eten aan nette tafeltjes; een beter moment in een moeilijk dagelijks bestaan. "Poverello" aan de Komijnstraat, een toevlucht waar vrijwilligers met zeer veel toewijding en vriendschap een moeilijk maar op menselijk vlak zeer nuttig werk verrichten. In de hedendaagse kroniek van deze buurt neemt "Poverello" een heel aparte plaats in.

Juist voorbij het grote pand, waar "Poverello" gevestigd is, bevindt zich nog een klein, oud huisje met een werkelijk mooie, typische trapgevel, zie bijgaande foto (Fig. 24).

Aan de NOORDKANT van de Komijnstraat bevindt zich geen enkel gebouw meer dat thans architectonisch nog opvalt. Wel zijn er enkele huizen in een zelfde bouwtrant waarvan de gevel onlangs gedecapeerd werd en in de rij in gunstige zin afsteken.

We bereiken de hoek van de Komijnstraat en het BLINDEKEN, een klein straatje gelegen tussen de Komijnstraat en de Brouwersstraat waarover we het reeds hadden.

Het BLINDEKEN is zeer oud. Op het oud Stadsplan (Fig. 3) kan men het zeer duidelijk zien liggen en stelt men vast dat de achterbouw en de hovingen van sommige in de Hoogstraat gelegen panden, waaronder het "Hotel Reylof" aan de Westkant van het Blindeken paalden en in de Komijnstraat uitmondten.

Wat de oorsprong van de benaming "BLINDEKEN" betreft, kan er worden op gewezen dat het straatje op het plan Goethals van 1796 vermeld staat als "Blindeken". Volgens V. Fris bevatte dit straatje vroeger alleen nog blinden muren, zonder venster, vandaar de naam "Blindeken". Hij voegt eraan toe dat de Franse vertaling "rue de l'Aveugle" dus niet past. Het is onder deze laatste benaming dat het straatje o.m. op het plan Gevaert-Vanimpe wordt aangeduid.

In het BLINDEKEN staan aan de Oostzijde nog enkele kleine, nederige huisjes, zoals men kan zien op bijgaande foto (Fig. 25). Aan het uiteinde van de straat ziet men een deel van de achterbouw en de poort van het "Hotel Reylof" die gelegen zijn in de Brouwersstraat.

De WESTZIJDE van het Blindeken is thans volledig in beslag genomen door de achterkant van het gebouw van de polikliniek R.N. van de C.M. met boven de inrij een mooie O.L.V. in een kapelletje. De bouw van de polikliniek gebeurde in de twee fasen: de eerste had betrekking op het deel aan de kant van het Blindeken in 1960; de tweede betrof het deel met de hoofdin-

gang aan de Peperstraat in 1973. Het Blindeken heeft een groot deel van zijn oorspronkelijk karakter verloren.

Jaime Jurdan heeft in een aantal bijdragen, getiteld: "Het kwartier van het Blindeken", "Buurbewoners uit het Blindeken en omliggende in 1920-1930", "Verdere herinneringen van een buurtbewoner van het Blindeken", verschenen in Ghendtsche Tydinghen in 1991 (nrs. 2, 5 en 6) en in 1992 (nr. 3), op pittige wijze beschreven hoe de mensen in die jaren in het Blindeken en omgeving woonden, leefden en werkten. Hij heeft er zijn jeugd doorgebracht, heeft er als kind de Eerste Wereldoorlog meegemaakt en is duidelijk zeer gehecht gebleven aan de herinneringen uit die tijd. Hij vermeldt ook enkele pijnlijke gebeurtenissen die toentertijd de buurt in het nieuws brachten.

We verlaten het Blindeken en komen terug in de Komijnstraat die we volgen tot aan de Ramen waarvan het laatste gedeelte uitgaat in de Burgstraat. Een zeer oneffen wegdek en smalle voetpaden.

In dit stuk van de Ramen staan enkele woningen die architectonisch niet veel te betekenen hebben. Op de plaats waar de straat uitmondt in de Burgstraat is de toestand echter totaal anders.

Inderdaad, aan de HOEK RAMEN-BURGSTRAAT-OOSTKANT - staat een grote woning met een zeer mooie trapgevel in rode baksteen; op twee datumstenen de vermelding: "Anno 1662". Zowel aan de voorkant (Burgstraat) als aan de zijkant (Ramen) is deze prachtige gevel op voortreffelijke wijze gerestaureerd. Op een kleine steen, ter hoogte van de eerste verdieping (kant Ramen) treffen we de vermelding aan: "Herbouwd in 1905, bouwkundige Dekeyser". Het is een van de best bewaarde gevels in zijn soort in onze stad, zie foto (Fig. 26).

Aan de WESTKANT van de HOEK RAMEN-BURGSTRAAT staat eveneens een zeer groot en oud pand maar van een totaal andere conceptie en stijl (Fig. 27). Toch verdient ook deze woning onze bijzondere aandacht. Vooral de wit bepleisterde gevel aan de kant van de Ramen bezit het karakter van een oud gebouw, streng van uitzicht en conceptie, sober; hoge en smalle ramen met vaste luiken op het gelijkvloers; op de verdieping gekleurde glasramen achter ijzeren staven. Het geheel doet denken aan de vroegere aanwezigheid van een gesticht of een inrichting. Er zou op die plaats in de 14de-15de eeuw een ziekenhuis geweest zijn met O.L. Vr.-kapel. Het ziekenhuis werd opgeheven in 1605.

Naar aanleiding van de tentoonstelling "8 Eeuwen Gentse Ziekenhuizen", die in de loop van de maanden februari en maart 1993 werd ingericht in het Museum Vander Haeghen op initiatief van de Raad van Bestuur van het Universitair Ziekenhuis-Gent met de deskundige medewerking van de Gentse Stichting Palfyn, werd een mooie catalogus uitgegeven getiteld "8 Eeuwen Gentse Ziekenhuizen". Daarin wordt er melding van gemaakt dat op

Fig. 24. Komijnstraat. Oud huisje met trapgevel. Eigen foto, 1993.

Fig. 25. Het Blindeken. Eigen foto 1993.

Fig. 26. Hoek Ramen/Burgstraat: Huis met trapgevel. Eigen foto, 1993.

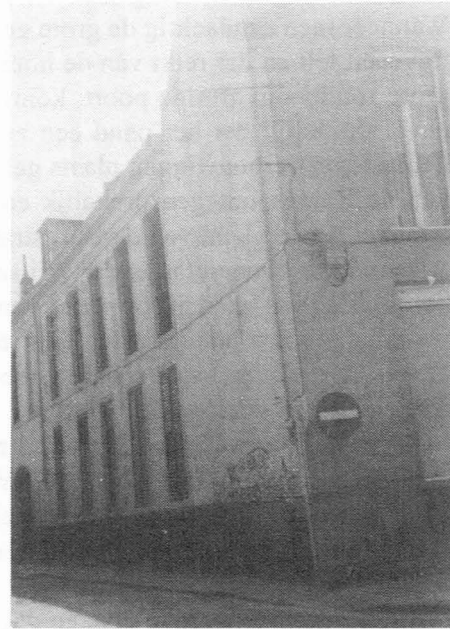

Fig. 27. Hoek Ramen/Burgstraat waar in vroeger eeuwen het "Simpelhuis" stond. Eigen foto, 1993.

de hoek van de Ramen en van de Burgstraat eertijds het "Simpelhuis" was gelegen waar reeds vroeg vrouwelijke geesteszieken werden opgenomen. In het begin van de 17de eeuw (1605), zo wordt eraan toegevoegd, verhuisde het "Simpelhuis", ook Vrouwenweezenhuys of O.L.V. - godshuis genoemd, wegens plaatsgebrek naar een gebouw aan de Oude Violettenlei in de nabijheid van de Zandpoort. Daar bevond zich in het begin van de 14de eeuw het Oud Boggardenklooster dat later ook nog godshuis van de wollewevers was.

Zoals we reeds schreven in een eerder verschenen bijdrage getiteld "Aan de Houtlei Vroeger en Nu", werd de Zandpoort in de 17de eeuw ook "Zottepoort" genoemd omwille van de nabijheid van het gesticht voor geesteszieke vrouwen dat de Schepenen daar oprichtten in 1605. Het werd ook "Simpelhuis" geheten. De ongelukkige vrouwen werden er lange tijd in erbarmelijke omstandigheden ondergebracht en op menssonwaardige wijze behandeld. Toen de Zusters van Liefde er in het begin van de 19de eeuw de verpleging van de geesteszieke vrouwen op zich namen, verbeterde het lot van laatstgenoemden aanmerkelijk. Tot in het begin van deze eeuw bleef het asiel aldaar behouden. Daarna werd het opgeheven en verhuisden de geesteszieken naar een ander en degelijk ingericht gesticht buiten de stad (Caritas in Melle).

We keren nog even terug naar de hoek van de Ramen en de Burgstraat. Wanneer men aandachtig de grote gevel bekijkt, die twee bouwlagen en zes traveeën telt en die reikt van de hoek tot aan de verder in de straat gelegen grote rondboogvormige poort, komt men onder de indruk. Het is in ieder geval duidelijk dat het pand een zeer oude kern moet gehad hebben. Er hebben wel verbouwingen plaats gehad maar het gebouw heeft aan de kant van de Ramen ontegensprekelijk een deel van zijn karakter weten te behouden. Aan de kant van de Burgstraat is dit evenwel niet het geval.

Alhoewel de Ramen langs een vrij smal stuk in de Burgstraat uitmonden is het toch zo dat er zich, op ieder van de twee hoeken, een groot en merkwaardig gebouw bevindt. Het is in ieder geval te hopen dat geen van beide gevels, die elk in een verschillende bouwstijl zijn opgetrokken, zal verdwijnen of zal geschonden worden.

In tegenstelling tot wat sommigen misschien zouden geneigd zijn om te denken, zijn de RAMEN EN OMGEVING historisch niet zo'n onbelangrijke buurt geweest. Er zijn daar wel degelijk interessante zaken te zien en over wat er zich in de loop van de tijd heeft afgespeeld, valt er heel wat te vertellen.

Het ware ook verkeerd te denken dat, aangezien de buurt ietwat verscholen lag, de Ramen en onmiddellijke omgeving vergeten straten waren. Het tegendeel is waar. We weten dat er een aantal herbergen, zaken en bedrijven gevestigd waren en dat het verenigingsleven er bvb in de 19de eeuw goed

floreerde. Onder de herbergen in de Ramen speelde deze, die de naam "De Prins" droeg, een voornamelijk rol, in zekere zin vergelijkbaar met die van "De Parnassus" aan de Oude Houtlei waarover we het gehad hebben in de bijdrage "Aan de Houtlei Vroeger en Nu". We hebben er reeds eerder melding van gemaakt dat "De Prins" gevestigd was in een pand met een mooie trapgevel (Fig. 15b) die gelukkig tot op heden bewaard is gebleven.

Het is in de herberg "De Prins" dat in 1808 door enkele architecten en kunstenaars, waaronder twee eminente Gentse figuren: Louis Roelandt en P.J. Goetghebuer de bekende "Société des Arts" gesticht werd die vanaf 1816 de "Maatschappij voor Schone Kunsten en Letteren" (Société des Beaux Arts et de Littérature) werd genoemd. Deze Vereniging speelde op cultureel vlak een belangrijke rol. Destanberg vermeldt onder de in 1831 in Gent bestaande Gilden, Maatschappijen en Schouwburgen nog steeds de "Maatschappij voor Schone Kunsten en Letteren".

In "De Prins" was eveneens de "Société des Choeurs" of "Choor- en Gezang-Maatschappij" gevestigd die in 1835 was gesticht en geleid werd door Martin Joseph Mengal. Op 15 januari 1837 gaf de "Société des Choeurs" onder leiding van J. Mengal, bestuurder van het Conservatorium, in het lokaal van de "Maatschappij van Schoone Kunsten" een concert waarover met veel lof gesproken en geschreven werd. "De Prins" moet dus toch een zekere reputatie gehad hebben vermits er artistieke manifestaties van dergelijk niveau plaats hadden.

Er gingen in "De Prins", die over een ruime zaal en zekere accommodaties moet beschikt hebben, niet alleen culturele activiteiten door. Er hadden ook andere samenkomsten plaats.

Op 2 november 1837 belegden een aantal fabrikanten, handelaars en winkeliers er een grote vergadering om middelen te zoeken teneinde het rondleuren en de openbare verkopen van nieuwe goederen, waaronder ze veel te lijden hadden, te doen ophouden. De vergadering stelde verzoekschriften op gericht aan de Koning en aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers waarin ze haar grieven uiteenzette. Ze wendde zich tevens tot het Stadsbestuur om de behartiging van de belangen van de handel te bekomen.

Dat de herberg "De Prins" een van de bekende gelegenheden van de Stad was, blijkt ook uit het feit dat er voor de verkiezingen voor de Kamer in 1847 tien kiesburelen waren ingericht, waaronder een in "De Prins".

Het vermelden waard is ook zeker het feit dat de Zangmaatschappij "De Verenigde Werklieden" op 9 april 1855 in "De Prins" een concert gaf waarvan de opbrengst bestemd was om een van haar leden vrij te kopen van militaire dienst. Van zo'n initiatief mag men wel zeggen dat het getuigde van de wil om het nuttige aan het aangename te paren.

In "De Prins" was het lokaal gevestigd van heel wat maatschappijen en ver-

enigingen die er hun vergaderingen en samenkomsten belegden zodat er daar veel mensen over de vloer kwamen. Dat er ook aan ontspanning gedacht werd en er in die omstandigheden ook een danszaal gevestigd was, hoeft niet te verwonderen. Het dansen was in die tijd en zelfs tot in het begin van deze eeuw een zeer populaire ontspanning bij de Gentenaars. Ook wat die aktiviteit betreft was er parallelisme met "De Parnassus" op de Houtlei, alhoewel de bekendheid van deze laatste als danszaal wel groter was en ze alsdusdanig ook langer dienst heeft gedaan.

De tweede helft van de 19de eeuw was op sociaal gebied een beroerde tijd. In de jaren '60 kwam het sociale sterk op de voorgrond; 1867 was een jaar van stakingen.

Op 3 juli 1867 hielden de timmerlieden in "De Prins" een vergadering waarop een zeshonderdtal aanwezigen waren; een zeer aanzienlijk aantal, wanneer men er rekening mede houdt dat, volgens bepaalde gegevens uit die tijd, dit getal overeenstemde met de quasi totaliteit van het aantal vaklieden uit die sector op dat ogenblik in onze stad.

Enkele dagen later, op juli 1867, waren het "De Verenigde hair en baardscheerders"... die in hun lokaal "De Prins" samenkwamen teneinde op billijke wijze hun tarieven vast te stellen.

Op zondag 17 november 1867 werd echter in "De Prins" een meeting gehouden ingericht door het Algemeen Werkersverbond. Er werd een motie goedgekeurd tegen het wetsontwerp op de inrichting van het leger en waarbij de afschaffing van de loting en van een bestendig leger gevraagd werd.

Op 26 januari 1868 belegde de Werkersbond een vergadering met aan de agenda volgende punten: Afschaffing van de loting; een vraag gericht aan de Senaat om een wet te stemmen die zou bepalen dat de rechter in Vlaanderen de Vlaamse taal moest kennen; een woord van dank gericht tot de heer Maere voor zijn tussenkomst in het Parlement.

Ook de "Maatschappij Vooruit" hield vergaderingen in "De Prins". In een "Bericht" deelt de Maatschappij Vooruit (kenspreuk: Bemijn uw naasten) mede: "de bovengenoemde Maatschappij heeft in hare zitting van 7 juni besloten, Twee Volksvergaderingen in te richten. De eerste vergadering zal plaats hebben Zondag toekomende, 21 juni, in den estaminet St-Zacheus. De tweede vergadering zal gehouden worden Zondag, 28 juni 1868, in den estaminet De Prins, Ram nr. 26, telkens om 10 ure 's morgens. Verders zal de Maatschappij in beide plaatsen hare tweemaandelijksche vergaderingen houden voor de leden van deze wijken, maar altijd op verschillende zondagen. Deze vergaderingen worden gehouden om de werkingen der Maatschappij Vooruit bekend te maken en om eenieder in de gelegenheid te stellen, met de bestaande Maatschappijen van Gent in betrekking te komen, en ook om ieder lid zooveel gemak mogelijk te verschaffen tot het bijwonen der vergaderingen van de Maatschappij. Personen vreemd aan de Maat-

schappij zullen het woord geweigerd worden."

Dagorde der vergadering van 28 juni: "Over het doel die de Maatschappij zoekt te bereiken in de toekomst".

Tot daar het Bericht.

Sommige bijeenkomsten in "De Prins", waarop belangrijke problemen aan bod kwamen, konden rekenen op de belangstelling vanwege de politie die er verslag van opmaakte. Zo staat er in een politieverslag te lezen dat er op 12 oktober 1868 een meeting doorging in "De Prins" waarop een 250 toehoorders aanwezig waren en verschillende sprekers het woord namen. Van Pottelsberghe, voorzitter van de kleermakers, opende de vergadering. Hij had het over de noodzakelijkheid om artikel 1781 van het Burgerlijk Wetboek af te schaffen; over de middelen om een beter loon te bekomen en over de werkrechtshraden die niet functioneerden volgens de wensen van de arbeiders; tot slot oordeelde hij de oprichting van een Internationale nuttig maar beschouwde dit nog als een wensdroom. De Boos sprak in dezelfde zin. Tenslotte was er nog Hermann Van Duyse, student die maar een korte toespraak hield waarin hij wees op het nut van de Internationale.

Maar ook de Gentse koetsiers lieten zich niet onbetuigd. Op maandag 7 augustus 1871 ging 's avonds in "De Prins" een Algemene Vergadering door voor alle "Vigilanten Koetsiers" met aan de dagorde: 1° de oprichting van een Maatschappij met als doel de zieke koetsiers te ondersteunen en de lonen te verbeteren; 2° het beramen van middelen om het dagloon te verhogen.

Op 9 juni 1874 hadden er verkiezingen plaats voor de Senaat. In "De Prins" was één van de 26 kiesbureaus gevestigd. Op een paar uitzonderingen na, waren de kiesbureaus ingericht in de voornaamste drankhuizen van de stad. Terloops aangestipt, er was ook een kiesbureau in de Foyer van de Minardschouwburg.

Vermelden we tenslotte nog dat "De Prins" ook over een toneelzaal beschikte. Bij Lode Hoste lezen we dat onder de Maatschappijen, die tussen 1880 en 1890 op toneelgebied actief waren, zich ook de Maatschappij "Door Eendracht sterk" bevond, gevestigd in de Ramen.

En vermits we het toch over toneel hebben, iets helemaal in de marge.

In de Almanak: "Het Verheerlykt Vlaenderen of den Vlaemschen Hovenier die Vlaenderen verheerlykt" (1815) is er sprake van een toneelopvoering waarin een "Saemenspracke" voorkomt "tusschen Lieven en Gysken", "inweunders van die aude stede van Ghendt" en die dus Gents spreken*:

Op een bepaald ogenblik zegt Gysken tot Lieven: "... 'k kwâme kik maer hier passanten om te weeten ofge gulde meé den Raeme en de Bergstraete

---

* in "Proeven van Vlaamse Volksletterkunde uit de Franse bezettingstijd" door Prof. Dr. P. De Keyser, in: Overdruk uit de Verslagen en Mededelingen 1963 aflevering 9.10.11.12 van de Koninkl. Vlaamse Academie voor Taal en Letterkunde.

patroelden doet, gelyk ze my zeggen?", waarop Lieven antwoordt: "Godt zal my zegenen! 'K en trekke my niets anders aen aes mij wyf, myn kinders en myn straetjen...".

Wat betekent "patroelden doen meé den Raeme en de Bergstraete"? Ik denk dat patroelde of patroelje hier betrekking heeft op het feit dat het College van de Stad in 1815 besloot om de nachtwacht herin te richten en dat van dan af elke buurschap, van zes uur 's avonds tot middernacht, een wacht moest leveren die diende te letten op de goede orde en de openbare rust. De wakers moesten onbekende vreemdelingen en verdacht uitzierende personen naar de politie brengen. Ze moesten er ook voor zorgen dat de herbergen om 10u. gesloten waren en aan de burgemeester de namen van de herbergiers mededelen die weigerden om de onderrichtingen na te leven.

We mogen allicht aannemen dat Ramen en Burgstraat ook een wacht moesten leveren maar uit het antwoord van Lieven kan men misschien wel afleiden dat de maatregel met niet al te veel enthousiasme onthaald werd.

Alhoewel de Ramen en onmiddellijke omgeving, zoals we in het begin van deze bijdrage schreven, als het ware verscholen lagen tussen de andere grotere straten uit de omgeving: Poel, Hoogstraat, Peperstraat, Burgstraat en Drabstraat, waren ze in Gent toch een bekende buurt.

Uit de kortere opsomming hierboven van allerlei samenkomsten, vergaderingen en manifestaties van diverse aard, die in de loop van de 19de eeuw in de Ramen plaats vonden, kunnen we opmaken dat er ook in de vorige eeuw aldaar heel wat aktiviteit was en dat de estaminet "De Prins" toch een en ander had meegemaakt op politiek, sociaal en kultureel vlak. Ook de volkse ontspanning kwam er aan haar trekken.

Ik geloof niet dat er over de Ramen veel geschreven is. Wel was er een goede momentopname door Oda Van de Castyne, Dr. in de Kunstgeschiedenis en in de Archeologie, die naar aanleiding van een wandeling die ze als toeriste in de jaren '20 doorheen onze stad maakte, in gevoelige en fijnzinnige bewoordingen een treffend beeld schetste van de Ramen en de huisjes die er zich bevonden: "Nous enfilons la rue du Béliér. Celle-ci nous ménage à chacun de ses tournants de curieuses échappées sur un labyrinthe de pauvres venelles, où subsistent quantité d'humbles logis du XVIIe siècle. On les reconnaît à leurs murs bas et à leurs grands toits percés de lucarnes en maçonnerie, affleurant la façade et se terminant par un pignon dentelé. Une Vierge dans sa niche, un pinson dans sa cage, une jonchée de fruits sur un éventaire, des géraniums au bord d'une fenêtre, et voici le plus joli tableau que puisse rêver un peintre...". Het pittoreske van een eeuwenoude Gentse buurt waar veel Gentenaars aan voorbijgaan zonder er nader kennis mee te maken. En eigenlijk is er nog meer te zien dan hetgeen Oda Van de Castyne er, na een vluchtig bezoek, over schreef.

Alhoewel de toestand er op heden ontegensprekelijk problemen stelt, o.m. in verband met het stuk braakliggende grond, de overblijfselen van industriële gebouwen en het gebrek aan onderhoud op bouwfysisch vlak van het beluik aan de Luxemburgstraat, gaat er van de Ramen en de omliggende buurt toch een zekere sfeer uit en zijn er delen die in ieder geval moeten gevrijwaard en beschermd worden.

Maar ja, voor sommige mensen gaat het "slechts" over de Ramen, over de Brouwersstraat, over het Blindeken en over de Luxemburgstraat. Hoe zouden ze willen dat ze daar aandacht voor opbrengen, wanneer ze soms amper voldoende interesse betonen om datgene dat, op het vlak van het bouwkundig erfgoed in onze stad van zeer groot belang is, te vrijwaren.

We zijn de mening toegedaan dat het mogelijk moet zijn om in deze buurt sommige delen te saneren en een projekt te ontwikkelen dat ook de woonfunctie ten goede komt en het karakter van de gehele omgeving eerbiedigt. Toch is er een zaak waarop heel in het bijzonder de aandacht dient gevestigd: dat men a.u.b. niets onderneemt om het autoverkeer in dit kleinmazig stadsdeel nog meer aan te trekken door het aanleggen van een parking in de Brouwersstraat. Dat ware niet alleen bouwkundig een grove vergissing; het zou voor de buurt een zware belasting betekenen en een bedreiging vormen voor de veiligheid van de bewoners. Het stratenpatroon aldaar leent zich allerminst tot de verwezenlijking van een dergelijk plan dat zou gepaard gaan met zware ingrepen die de Ramen zouden vernielen.

Een groot stuk groen zou er integendeel zeker op zijn plaats zijn. De bewoners van de Ramen en omgeving zouden er ongetwijfeld baat bij hebben. Een ruimte waar de mensen even op adem kunnen komen en wat verpozing vinden aan de rand zelf van het stadscentrum, dat onvoldoende groene rustpunten biedt, dat meer en meer versmacht onder de zware last van een al te druk autoverkeer en lijdt onder het lawaai en de geluidshinder.

Mocht men in de Brouwersstraat toch een parking aanleggen, zoals onlangs nog van overheidswege in het vooruitzicht gesteld, dan zal deze pittoreske buurt voor altijd kapot gemaakt zijn en zal het zoveelste stukje oud Gent uit het stedelijk landschap verdwijnen.

Er zijn mensen, die zich daar geen de minste zorg over maken, die aan het behoud en de vrijwaring van de Ramen en omgeving geen boodschap hebben en op wie nog steeds de woorden toepasselijk zijn die A. Vander Mensbrugge in 1913 voor de "Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent" uitsprak, toen hij het had over het verband tussen archeologie en restauratie. Hij wees toen beschuldigend diegenen met de vinger die ervan droomden om de Ramen te verbreden, wat zou neerkomen op de vernieling in de Burgstraat (hoek Ramen-Burgstraat) van een van de schoonste en best bewaarde gevels van onze stad en op de teloorgang van een groot aantal archaische huisjes met oude geveltjes, die er een van de meest pitto-

reske buurten van maken. "En", zo voegde Vander Mensbrugge er nog aan toe "men kan zich een beeld vormen van wat deze buurt zou worden, mocht dat projekt verwezenlijkt worden, wanneer men kijkt naar het reeds verbreed gedeelte". Zijn oordeel daarover was gewoon vernietigend.

Ook vandaag, tachtig jaar later, en nadat de Ramen in de voorbije decennia reeds een zware tol moesten betalen aan een meedogenloze afbraak en een stijlloze nieuwbouw, is het risico voor verdere vernieling reëel. Ook nu is de buurt, waar ooit de oudste Gentse burg stond, waar vroeger de lakenwevers "hunne raemen plachten te staen" en waar zich heden nog een aantal mooie, typische gevels en fraaie woningen bevinden, weer in gevaar. Is het dan werkelijk mogelijk dat zo iets ons onverschillig zou laten?

G. BROGET
mei 1993

Aanvulling

Wil u in ons vorig Nr. 2 op p. 74 onder Fig. 5 de volgende aanvulling noteren: Het is evident dat hier bedoeld wordt de Torenpootbrug na verbouwing, in de richting van de Ramen zoals in de tekst zelf van het artikel wordt toegelicht.

BIBLIOGRAFIE

- Blockmans Dr. Fr.: - Het Gentsche Stadspatriciaat tot omstreeks 1302. Antwerpen 1938.
- Broget G.: - Toen Wegenwerken op de Poel en Sint-Michielsplein een stuk ver Verleden blootlegden. In: Ghendtsche Tydinghen, 20ste jaargang 1991, nr. 5.
- Het Schokkebroersvestje. In: Ghendtsche Tydinghen, 21ste jaargang 1992, nr. 4.
- Aan de Houtlei Vroeger en nu. In: Ghendtsche Tydinghen, 22ste jaargang 1993, nr. 1.
- Langs de Drabstraat. In: Ghendtsche Tydinghen, 22ste jaargang 1993, nr. 3.
- Celis Gab.: - Beschrijving van Gent. - Gent 1920.
- De Keyser Dr. P.: - Proeven van Vlaamse Volksletterkunde uit de Franse Bezettingstijd. Kon. VI. Academie voor Taal- en Letterkunde, Overdruk uit de Verslagen en Mededelingen 1963, Aflever. 9-10-11-12.
- De Potter Fr.: - Gent van den oudsten tijd tot heden. Achtste deel Gent 1933.
- Deseyn G.: - Volkshuisvesting. In: Bouwen voor de Industrie. Museum voor Industriële Archeologie en Textiel, Gent 1989.
- Fris V.: - Les accroissements et les transformations de la superficie bâtie de Gand.
- De Oude Straatnamen van Gent, 1925.
- Gysseling Maur.: - Gent's Vroegste Geschiedenis in de Spiegel van zijn Plaatsnamen, 1954.
- Haerens K.: - Straatnamen van het Oude Gent. Gent 1981.
- Gentse Merkwaaardigheden. Gent 1980.
- Heins M.: - Gand sa Vie et ses Institutions. Gand 1916-1920.
- Hoste Lode: - Gezelschapsleven te Gent in de 19de eeuw begin 20e eeuw. In: Ghendtsche Tydinghen, 21ste jaargang 1992, nr. 2.
- Jaime Jurdan: - Het Kwartier van het Blindeken". In: Ghendtsche Tydinghen, 20ste jaargang 1991, nr. 2.

- Buurtbewoners uit het "Blindeken" en omliggende 1920-1930. In: Ghendtsche Tydinghen, 20ste jaargang, nr. 5.
  - Buurtbewoners uit het "Blindeken" en omliggende in 1920-1930 (vervolg en slot). 20ste jaargang 1991, nr. 6 in Ghendtsche Tydinghen.
  - Verdere herinneringen van een buurtbewoner van het "Blindeken". In: Ghendtsche Tydinghen, 21ste jaargang 1992, nr. 3.
  - Steels M.:
    - Gent in 1847. In: Ghendtsche Tydinghen, 5de jaargang 1976, nr. 1.
    - Gent in 1855. In: Ghendtsche Tydinghen, 6de jaargang 1977, nr. 4.
    - Gent in 1867. In: Ghendtsche Tydinghen, 8ste jaargang 1979, nr. 6.
    - Gent in 1868. In: Ghendtsche Tydinghen, 9de jaargang 1980, nr. 1.
    - Gent in 1874. In: Ghendtsche Tydinghen, 10de jaargang 1981.
  - Steyaert J.J.:
    - Volledige Beschrijving van Gent. Gent 1857.
  - Van de Castyne O.:
    - Promenades à Travers Gand. In: Edit. du Touring Club de Belgique.
  - U.Z. Gent:
    - 8 Eeuwen Gentse Ziekenhuizen. Dienst Public Relations. Gent 1993.
  - Van Wesemael M.:
    - Vluchtige kennismaking met wat eens Overschelde was. In: Ghendtsche Tydinghen, 4de jaargang 1975, nr. 4.
  - Gents Stadsarchief:
    - Atlas Goetghebuer.
  - Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten Gent.
-